

МЕТОДИКА РОЗРОБКИ СОЦІАЛЬНОГО ЕКОЛОГІЧНОГО ПРОЕКТУ З УТИЛІЗАЦІЇ ТВЕРДИХ ПОБУТОВИХ ВІДХОДІВ НА ТЕРИТОРІЇ СЕЛИЩА РЕШЕТИЛІВКА

Рак Ж.В. (с.мт. Решетилівка)

Екологічна освіта – це безперервний процес освіти, виховання і розвитку особистості, який спрямований на формування системи наукових та практичних знань, цінностей, поведінки та діяльності, які забезпечують відповідальне ставлення людини до довкілля. Екологічне виховання та освіта є стрижнем сучасної освіти та початком перебудови його сучасних систем і суспільства в цілому. Екологічна освіта – основа нової моральності для вирішення багаточисельних питань практичного життя людини. Природоохоронна робота є обов'язковим елементом загальної освіти. Вона спрямована на те, щоб надати людині екологічні знання, перетворити їх у практичні навички природокористування, закласти творчій інтерес до пізнання природи, сформувати до неї бережливе ставлення.

Природоохоронна освіта здійснюється в різних напрямках: на уроках, на заняттях гуртків, під час проведення екскурсій, у процесі суспільно-корисної праці школярів тощо. Екологічна освіта не під силу вчителю одного предмета, це – робота багатопланова, що має ряд аспектів: отримання учнями теоретичних знань екологічних проблем та способів їх вирішення; розвиток системи практичних вмінь по вивченню, оцінці та покращенню стану довкілля; виховання ціннісних орієнтацій екологічного характеру; формування мотивів, звичок екологічно свідомої поведінки та діяльності; здатність до наукових та моральних суджень із екологічних питань; потяг до активної діяльності з охорони природи; формування екологічних лідерських якостей; втілення в життя головної гасла екологічного руху «Думати – глобально, а діяти – локально»; отримання неоціненого досвіду, який може трансформуватися у наукову роботу по лінії малої академії наук чи створення соціально-екологічного проекту, спрямованих на збереження довкілля.

Метод проектів дозволяє комплексно реалізувати ряд педагогічних принципів – самодіяльність, співробітництво дітей та дорослих, урахування вікових та індивідуальних особливостей дітей, діяльнісний підхід, актуалізація суб'єктної позиції дитини у педагогічному процесі, взаємозв'язок педагогічного процесу із навколишнім середовищем та інше. Специфіка методу проектів полягає у тому, що педагогічний процес накладається на процес взаємодії дитини з довкіллям, відбувається своєрідна екологізація педагогічного процесу, освоєння дитиною навколишнього середовища (природного і соціального), педагогічний вплив здійснюється у спільній із дитиною діяльності, спирається на власний досвід дитини.

Нами цей підхід апробовано при розробці екологічного проекту, спрямованого на вирішення проблеми накопичення, зберігання твердих побутових відходів та поводження з ними на локальному рівні. Загальновідомо, що вона є однією із глобальних екологічних проблем людства. Зберігання та накопичення відходів є джерелом тривалого негативного впливу на стан здоров'я людей та якість навколишнього природного середовища. Кожна людина в рік залишає від 200 до 1000 кг твердих побутових відходів (ТПВ). В Україні щорічно накопичується близько 37 млн. м³ ТПВ. Вони займають площу 160 тис. га. Нині їх загальна кількість становить 27 млрд. тонн. Якщо рівномірно розподілили все сміття на площі України, то на кожен 1 м² припаде 45 тис. тонн цього «добра». Саме ця сумна статистика спонукала нас до розробки екологічного проекту «Проблеми утилізації твердих побутових відходів селища Решетилівка та шляхи його екологізації». Процес роботи над проектом складався з кількох етапів: визначення завдань; розробка проекту з означеної проблеми; організація суспільної думки про даний захід; безпосередня практична діяльність; оформлен-

ня звіту; презентація екологічного проекту.

На початковому етапі нами визначено основні завдання екологічного проекту, які полягають у:

- оцінці стану поводження з твердими побутовими відходами в Україні та Полтавській області за матеріалами наукових досліджень;
- здійсненні аналіз стану сміттевого забруднення селища Решетилівка за методикою оцінки стану полігонів і звалищ твердих побутових відходів, розробленої в рамках проекту програми Tacis, що ґрунтується на 16 загальноприйнятих критеріях;
- проведеному експерименту із визначення фракційного складу твердих побутових відходів та способів їх утилізації на прикладі двох родин.
- розробці рекомендацій для жителів селища щодо зниження рівня забруднення навколишнього середовища твердими побутовими відходами та обмеження їх шкочинного впливу на довкілля;
- реалізації деяких заходів, спрямованих на покращення екологічного стану селища.

У ході дослідження нами використано такі методи: маршрутно-екскурсійний, картографічний (нанесення на карту стихійних сміттєзвалищ), екологічного експерименту (визначення видового та кількісного складу побутових відходів двох родин, сортування проводилось вручну за допомогою побутових терезів), фотографування.

Нами визначено практичні позиції роботи над проектом:

- вивчення проблеми твердих побутових відходів в Україні та Полтавській області за матеріалами преси, мережі Internet, а також досвіду різних регіонів України щодо роздільного збирання твердих побутових відходів;
- оцінка рівнів екологічної безпеки функціонування офіційного сміттєзвалища селища Решетилівка (за методикою Tacis) та визначення шляхів зниження рівня його навантаження;
- виявлення стихійних сміттєзвалищ на території селища, нанесення їх на карту Решетилівки;
- проведення експерименту з визначення фракційного складу сміття двох родин та способів його утилізації протягом 30 днів, який доводить переваги фракційного збирання сміття у населення (15 вересня – 15 грудня 2009 р.);
- презентація досвіду міста Миргорода щодо роздільного збирання сміття з метою формування соціальної думки, ознайомлення з результатами експерименту в двох родинах Решетилівки та економічними розрахунками, щодо вигоди для селища налагодження фракційного збору сміття. На розгляд депутатів сесії Решетилівської селищної ради нами винесено пропозиції (винайти можливості для виділення коштів на організацію роздільного збирання твердих побутових відходів жителями селища, що дозволить знизити навантаження на офіційне сміттєзвалище на 20%, а також ризики виникнення стихійних сміттєзвалищ та отримання додаткових коштів від здачі відсортованого пластику, паперу, скла на пункти переробки втор сировини; провести роботу серед мешканців приватного сектору селища щодо роз'яснення необхідності облаштування компостних ям на присадибних ділянках; спільно з учнями гімназії започаткувати акції впорядкування території селища з метою покращення екологічного стану.

Нами на базі Решетилівської гімназії імені І.Л. Олійника проведено засідання круглого столу із старшокласниками з презентацією результатів експерименту щодо визначення фракційного складу та роздільного збирання відходів, наведенням конкретних економічних вигод, які отримає кожна родина.

Серед основних екологічних заходів, які здійснено у межах виконання даного екологічного проекту, розглядаємо: ліквідацію несанкціонованих сміттєзвалищ на території селища із залученням екологічного десанту гімназистів; разом із депутатами селищної ради започатковане щорічне весняне впорядкування території стадіону та лісового масиву на околиці селища; організацію виступів учнівської екологічної агітбригади гімназії «Зелене світло» перед молодшими школярами, вихованцями дитячих садочків та жителями селища та ін.

Окремими пунктами впровадження пілотного екологічного проекту є: висвітлення матеріалів у районній періодичній пресі (газета «Решетилівський вісник»); презентація результатів досліджень та практичних рекомендацій із організації роздільного збору твердих побутових відходів на сесії Решетилівської селищної ради; розробка комплексної районної програми екологізації навколишнього середовища селища Решетилівка; підготовка та захист наукової роботи на конкурсі МАН у 2011 р. ученицею 11 класу Решетилівської гімназії Кацітадзе Інною.

У цілому, екологічний проект є комплексним. Зазначені вище заходи – це початковий етап у вирішенні проблеми утилізації твердих побутових відходів на території селища Решетилівка. Наступним кроком стане розробка комплексної районної програми поводження з побутовими відходами в селищі Решетилівка, налагодження фракційного збору сміття місцевим населенням. На кожному з етапів роботи передбачається проведення еколого-просвітницької роботи з мешканцями селища із залученням волонтерського загону гімназистів. Можливо учні гімназії та жителі Решетилівки не будуть першими, хто не створюватиме навколо себе сміття, але розумне використання вторинних ресурсів має увійти у повсякденну звичку кожного громадянина територіальної громади.

ФУНКЦІЇ ПЕДАГОГА-ВАЛЕОЛОГА В ПРОЦЕСІ УПРАВЛІННЯ ЗДОРОВ'ЯМ УЧНІВ

Рибалка О.Я., Кожевнікова Т.Є. (м. Полтава)

З самого початку існування людей все лікарське мистецтво, а потім і наука в якості головної мети бачили здоров'я, його збереження, а лікування хвороб складало другу (вторинну) частину медичної доктрини. За переказами, владики Давнього Сходу платили своїм лікарям лише за ті дні, коли були здоровими. Корифеї світової і вітчизняної медицини надавали особливого значення здоров'ю, як великому дару природи. Однак поняття "здоров'я" з давніх часів не мало конкретного наукового визначення. Ще І. П. Павлов на Міжнародному медичному конгресі в Мадриді у квітні 1903 р. висловив думку, що "...ми ще не маємо чисто наукового терміну для визначення цього основного принципу організму - внутрішньої і зовнішньої його врівноваженості" [2, с.135]. З тих часів становище не змінилося. В силу ряду причин медицина стає все більш лікувальною, вузькоспеціалізованою, госпітальною і фактично є наукою про хвороби і менш за все - про здоров'я.

Медицина традиційно декларувала здоров'я в якості своєї основної мети. Однак, якщо це дійсно так, показники охорони здоров'я повинні були б ґрунтуватися на даних про зменшення числа лікарняних місць, закритті (як непотрібних) лікарень і станцій швидкої медичної допомоги, перекваліфікації частини лікарів в консультантів по здоровому способу життя. Сьогодні же медицина бачить свої заслуги в збільшенні числа відвідувань поліклінік, обсягів госпіталізації і швидкої медичної допомоги. Все це свідчить, що кількість хворих не зменшується, а збільшується. Тому необхідно перш за все зберегти здоров'я здорових людей. Цією проблемою на сьогодні опікується валеологія.

Батьком сучасної валеології називають російського вченого І. І. Брехма-